

Πεπονιά

Cucumis melo L. Cucurbitaceae

A. Κύτσιρας
Δ. Τσιλιάνος
Κ. Νηφάκος

πηγή: Iowa State University

Βοτανικές Ποικιλίες

Βοτανικές Ποικιλίες

- Υπάρχουν πολλές διαφορετικές μορφές του *Cucumis melo* L.
- Κατατάσσονται σε αρκετές βοτανικές ποικιλίες
- **Οι καλλιεργούμενες ποικιλίες και τα υβρίδια ανήκουν κυρίως στις βοτανικές ποικιλίες var. *reticulatus*, var. *cantaloupe* και var. *inodorus***
- Ανήκει στο ίδιο γένος με το αγγούρι με το οποίο δεν διασταυρώνεται

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. reticulatus Naud. **(muskmelon-netted melon)**

- καρποί μέσου μεγέθους (1-1,5 κιλό)
- σφαιρικό ή ελλειψοειδές σχήμα
- εξωτερική επιφάνεια του φλοιού με ελαφρές ή χωρίς δικτυώσεις
- χρώμα σάρκας πρασινωπό ή σκούρο πορτοκαλί, μαλακή χυμώδης
- δημοφιλής σε Ευρώπη και Ασία
- μεγάλη περιεκτικότητα σε σάκχαρα (12-14%)

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. *cantaloupensis* Naud. **(κανταλούπες)**

- ονομασία που πιθανότατα προέρχεται από την ιταλική πόλη Cantaluppi
- καρποί μέσου μεγέθους σφαιρικοί με βάρος έως 2 κιλά
- εξωτερική επιφάνεια φλοιού σκληρή λεπιοειδής δικτυωτή με ασθενείς αυλακώσεις
- καλλιέργεια κυρίως στην Ευρώπη

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. *inodorus* Naud. (χειμερινά ή χειμωνικά)

- καρποί μεγάλοι με εξωτερική επιφάνεια φλοιού λεία, ομαλή, αλλά και με αυλακώσεις, χωρίς δικτυωτή κάλυψη
- αργή ωρίμανση καρπών
- πολύ καλή μετασυλλεκτική διατήρηση ως τον χειμώνα
- Διακρίνονται σε 5 τύπους

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. *inodorus* Naud. (χειμερινά ή χειμωνικά)

Τύποι:

- **Honeydew**

- φλοιός ασπροκίτρινος, σάρκα χονδρή, πρασινωπή χυμώδης, γλυκιά

- **Honeyball**

- φλοιός αρχικά λευκός και στην ωρίμανση κίτρινος, επιφάνεια ελαφρώς δικτυωτή, σάρκα συνεκτική πορτοκαλί χρώματος

- **Casaba**

- σφαιρικό σχήμα, μυτερή κατάληξη στον μίσχο, φλοιός χωρίς δικτυώσεις με ρυτιδωμένη επιφάνεια, αρχικά πράσινος και κατά την ωρίμανση χρυσοκίτρινος, σάρκα άσπρη, χονδρή, συνεκτική

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. *inodorus* Naud. (χειμερινά ή χειμωνικά)

Τύποι:

- **Grenshau**

- σχήμα αχλαδιού, φλοιός λείος, χρώμα αρχικά σκούρο πράσινο και κατά την ωρίμανση κίτρινο, σάρκα χονδρή χρώματος πορτοκαλί

- **Persian**

- σχήμα σφαιρικό, φλοιός με βαθύ πράσινο χρώμα με αρκετές λεπτές δικτυώσεις, σάρκα χονδρή, χρώματος πορτοκαλί, γλυκιά, με ωραίο άρωμα

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. *flexuosus* (φιδοπέπνο-φιδαγγουριά)

- καρποί λεπτοί και επιμήκεις (μήκος 45-90 εκ., διάμετρος 3-8 εκ)
- αποκτούν καμπύλο σχήμα
- χρήση για τουρσί αλλά και για διακόσμηση

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. dudaim

- καρποί μικροί, μεγέθους πορτοκαλιού
- φλοιός σκούρου καφέ χρώματος
- σάρκα με έντονο άρωμα
- καλλιέργεια για το άρωμά του αλλά και για καλλωπιστικούς σκοπούς

Βοτανικές Ποικιλίες

Cucumis melo var. *chito* (λεμονοπέπνο-πορτοκαλοπέπνο)

- καρποί μικροί, μεγέθους λεμονιού (λαχανοκομικό πορτοκάλι)
- χρήση για κονσέρβες

Cucumis melo var. *conomon*

- χρήση για τουρσί
- στην Ιαπωνία ονομάζεται «tsukemono»

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Φυτό:

- Ετήσιο, ποώδες, με κεντρικό βλαστό
- Στις μασχάλες των φύλλων της βάσεως αναπτύσσονται δευτερεύοντες βλαστοί
- Έρπουσα ανάπτυξη ή αναρρίχηση σε υποστυλώματα
- Ομοιότητα με την αγγουριά με διαφορά στα φύλλα (μικρότερα, με στρογγυλή περιφέρεια)

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Βλαστός:

- Μακρύς έως 2-3 μ. μήκος
- Πλήρης εσωτερικά
- Κυλινδρική ή γωνιώδης διατομή
- Φέρουν τρίχες και αυλακώσεις ή ραβδώσεις

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Φύλλα:

- Ποικίλο μέγεθος και σχήμα ανάλογα με την ποικιλία:
  - Κυκλικά, ελλειψοειδή, ωοειδή, ελαφρά γωνιώδη, με εγκολπώσεις
  - 8-15 εκ. διάμετρος
  - περιφέρεια λεία ή οδοντωτή
  - μίσχος κυλινδρικός με μήκος 4-10 εκ

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Έλικες:

- Φέρει έλικες που το βοηθούν να αναρριχάται

Ρίζα:

- Εκτεταμένη που φθάνει σε βάθος 60-120 εκ.
- Το μεγαλύτερο μέρος αναπτύσσεται επιφανειακά 30-40 εκ.

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Άνθη:

- Αρσενικά και θηλυκά άνθη πάνω στο ίδιο φυτό (μόνοικες ποικιλίες)
- Αρσενικά και ερμαφρόδιτα άνθη στο ίδιο φυτό (ανδρομόνοικες ποικιλίες)
- Θηλυκά και ερμαφρόδιτα άνθη στο ίδιο φυτό (γυνομόνοικες ποικιλίες)
- Τέλεια άνθη όπου στο ίδιο άνθος υπάρχουν και τα δύο φύλλα (ερμαφρόδιτες ποικιλίες)

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Αρσενικά Άνθη:

- Εμφανίζονται πρώτα στο φυτό αρχικά στον κεντρικό βλαστό και αργότερα στους πλάγιους
- Χρώμα περιανθίου κίτρινο, διάμετρος 1,2-3 εκ.
- Κάλυκας με 5 σέπαλα, στεφάνη από 5 πέταλα, 3 ελεύθεροι στήμονες
- Σχηματίζονται περισσότερα σε αριθμό από τα θηλυκά (επηρεασμός από τις καιρικές συνθήκες)

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Θηλυκά και Ερμαφρόδιτα Άνθη:

- Εμφανίζονται στην βάση του 1^{ου} ή του 2^{ου} φύλλου των καρποφόρων βλαστών δευτέρας τάξεως και άνω
- Φέρουν υποφυή ωοθήκη με 3-5 χώρους και πολλά ωάρια
- Μίσχος πιο χονδρός και πιο μακρύτες από τα αρσενικά άνθη
- Τα ερμαφρόδιτα άνθη φέρουν 3 στήμονες και ωοθήκη
- Ανοίγουν το πρωί και εφόσον τα θηλυκά γονιμοποιηθούν η άνθιση σταματά την ίδια μέρα
- Σε περίπτωση που δεν γονιμοποιηθούν παραμένουν ανοικτά για 2-3 ημέρες

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Καρπός:

- Πέπων με ποικιλία μεγεθών, χρωμάτων και σχημάτων
- Διαφοροποιήσεις και αναλόγως των συνθηκών της καλλιέργειας
- Στο αντίθετο άκρο του ποδίσκου φέρει ομφαλό με ποικίλες διαστάσεις

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Καρπός:

Εξωτερικά χαρακτηριστικά του φλοιού:

- λείος ή με ραβδώσεις
- δικτυωτός ή με ελαφρές αυλακώσεις
- χρώμα λευκό, ελαφρώς κίτρινο, βαθύ κίτρινο, κιτρινοκαφέ, αποχρώσεις του πράσινου, ομοιόμορφο, διάστικτο, πολύχρωμο

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Καρπός:

Σάρκα:

- Ποικίλει σε πάχος και υφή:
  - υφή λιγότερο ή περισσότερο συνεκτική
  - λιγότερο ή περισσότερο χυμώδης, αρωματική, γλυκιά
- Μέσα σε κοιλότητα φέρει 400-600 σπόρους
- Ο όγκος της εσωτερικής κοιλότητας διαφέρει αναλόγως της ποικιλίας

Βοτανικοί Χαρακτήρες

Σπόρος:

- Επιμήκης με μήκος 5-15 χλστ., πεπλατυσμένος, ασπροκίτρινος ή κίτρινος
- Επιφάνεια λεία, σιλπνή
- Περιβάλλονται από υδαρή ψίχα με λεπτές ίνες
- 1 γρ περιέχει 25-35 σπόρους

Σπόροι Αργίτικου πεπονοιού (Φωτ. Α. Κώτσιρας)

Πολλαπλασιασμός

- Παρόμοιες ημερομηνίες με την καρπουζιά
- Πρώιμες φυτείες:
  - σπορά στα φυτώρια Δεκέμβριο-Ιανουάριο
- Κανονικές φυτείες:
  - σπορά από τον Μάρτιο έως τον Ιούλιο (όψιμη παραγωγή το φθινόπωρο)

Πολλαπλασιασμός

Απευθείας σπορά στο χωράφι

- Σπάνια εφαρμογή πλέον (σπατάλη σπόρου, ανομοιομορφία φυτείας)
- Βάθος σποράς 1,5-4,0 εκ. σε βαριά εδάφη και 2,5-5 εκ. σε ελαφρά
- Απαιτούνται 300-700 γρ σπόρου ανά στρέμμα
- Σε εκτατικές καλλιεργειες πεπονιού (ΗΠΑ) χρήση καλυμμένων σπόρων

Πολλαπλασιασμός

Προετοιμασία σε φυτώριο και μεταφύτευση

- Σχεδόν μοναδικός τρόπος πολλαπλασιασμού στην Ελλάδα
- Προετοιμασία των φυταρίων σε συνθήκες ελεγχόμενου περιβάλλοντος
- Σε ορισμένες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται εμβολιασμένα φυτά
- Απαιτούνται 750-1100 φυτάρια ανά στρέμμα (50-100 γρ σπόρου)

Πολλαπλασιασμός

Αποστάσεις φυτεύσεως

- Επηρεάζονται από:
  - την εφαρμοζόμενη τακτική στην περιοχή
  - την ποικιλία
  - την εποχή
  - τον τύπο του εδάφους
  - τα μέσα καλλιέργειας

Πολλαπλασιασμός

Αποστάσεις φυτεύσεως

- Γενικά: 180-210 x 30-60 εκ (μεταξύ και επί των γραμμών)
- Αυτόριζα φυτά: 130-160 x 40-60 εκ.
- Εμβολιασμένα φυτά: 200-250 x 80-120 εκ. (ζωηρότερα φυτά)
- Αν οι αποστάσεις επί της γραμμής είναι μικρή (30 εκ.) το φυτό δένει 1-2 καρπούς
  - σε περίπτωση που το φυτό θα δέσει πάνω από 2 καρπούς, κινδυνεύουν να μην είναι εμπορεύσιμοι (μικροί με χαμηλά ολικά διαλυτά στερεά)
- Όταν ωριμάσουν οι 1-2 καρποί τα φυτά πιθανόν να παράγουν 2^ο κύμα καρποφορίας

Πολλαπλασιασμός

Εμβολιασμός

- Χρησιμοποιούνται τα ίδια υποκείμενα όπως και στην καρπουζιά
  - υβρίδια του *C. moschata* x *C. maxima*
- Οι τεχνικές εμβολιασμού, καθώς και οι συνιστώμενες συνθήκες αναπτύξεως των εμβολιασμένων φυταρίων είναι ίδιες με της καρπουζιάς
- Έχουν χρησιμοποιηθεί σε ερευνητικό επίπεδο διάφορα υποκείμενα και για διάφορες παραδοσιακές ποικιλίες πεπονιού με πολύ καλά αποτελέσματα

Πολλαπλασιασμός

Μεταφύτευση

- Στα 4-6 πραγματικά φύλλα σε υψηλές θερμοκρασίες
  - 3-5 εβδομάδες από την σπορά
  - απαιτείται σκληραγώγηση των φυταρίων με μείωση των αρδεύσεων
- Φύτευση των φυτών κατά προτίμηση σε αναχώματα με παράλληλη εδαφοκάλυψη
- Ο σταλάκτης δεν θα πρέπει να είναι κοντά στην βάση του στελέχους

Καλλιεργητικές Φροντίδες

Καταπολέμηση ζιζανίων

- Όπως στην καρπουζιά

Αραίωμα φυτών

- Μόνο στην απευθείας σπορά (αφήνονται 1-2 φυτά ανά θέση)

Άρδευση

- Αυξημένες απαιτήσεις
  - συχνά και ελαφρά ποτίσματα
- Αποφυγή υπερβολικών ποτισμάτων κατά την ανθοφορία (ανθόρροια)
- Σταδιακή μείωση των αρδεύσεων κοντά στην ωρίμανση (αύξηση των σακχάρων)

Καλλιεργητικές Φροντίδες

Τρόποι αρδεύσεως

- **Με αυλάκια (σπάνια)**
  - φύτευση των φυτών σε αναχώματα
- **Στάγδην**
  - πλεονέκτημα λόγω των μεγάλων αποστάσεων των γραμμών
  - εντοπισμένη άρδευση και υδρολίπανση
- Για υπαίθρια καλλιέργεια (Απρίλιος-Αύγουστος) απαιτούνται περίπου 58 αρδεύσεις

Καλλιεργητικές Φροντίδες

Κλάδεμα

- Εφαρμόζεται κορυφολόγημα στους κύριους βλαστούς κυρίως στις ζωηρές ποικιλίες
  - αναπτύσσονται πλάγιοι που φέρουν τα θηλυκά άνθη και στην συνέχεια τους καρπούς
- Αφαίρεση κακοσχηματισμένων καρπών όταν είναι μικροί

Έντομα για την επικονίαση

- Αναγκαία η ύπαρξη μελισσών κατά την ανθοφορία (μεταφορά γύρης)
- Συνιστάται η τοποθέτηση 1 κυψέλης ανά 3-4 στρέμματα κατά την εμφάνιση των ανθέων
- Η επιτυχημένη επικονίαση είναι πολύ σημαντική:
  - επηρεάζεται θετικά το μέγεθος του καρπού
  - Ελλιπής επικονίαση-γονιμοποίηση οδηγεί σε αποβολή ανθέων και καρπών, καθώς και στην παραγωγή κακοσχηματισμένων καρπών